

26.03.2019

Asia/5

§ 55

Selvitys sosiaali- ja terveyslautakunnalle Helsinki Lapset SIB -vaikuttavuusinvestoinnin hankinnasta

HEL 2019-003438 T 02 08 02 01

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Projektipäällikkö Katja Rajaniemi ja opiskelijahuollon päällikkö Crister Nyberg olivat kutsuttuina asiantuntijoina läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyssä.

Esittelijä Juha Jolkkonen joutui poistumaan kokouksesta kesken asian käsittelyn ja hallintojohtaja Tiina Mäki toimi tämän asian ja kokouksessa sitä seuranneiden asioiden esittelijänä (tämän pöytäkirjan § 56–61).

Sosiaali- ja terveyslautakunta jätti asian yksimielisesti pöydälle jäsen Antti Vainionpään ehdotuksesta.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Katja Rajamäki, projektipäällikkö, puhelin: 310 23625
katja.rajaniemi(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää merkitä tiedoksi seuraavan selvityksen Helsinki Lapset SIB -vaikuttavuusinvestoinnin hankinnasta.

Yhteenveto

Helsinki Lapset SIB -vaikuttavuusinvestoinnin hankinnan tavoitteena on lisätä lasten hyvinvointia ja katkaista lastensuojeluasiakkuuksien periytymisen kierre kohdentamalla toimenpiteitä ennaltaehkäisevästi ja pitkäkestoisesti perheisiin, jotka on tunnistettu näitä toimenpiteitä tarvitseviksi sekä niistä hyötyviksi. Tukitoimet käännetään raskaista korjaavista palveluista varhaisen tuen kevyempiin ennakoiviin palveluihin.

Rahoitusinstrumenttina toimenpiteessä käytetään Lapset SIB (Social Impact Bond) -vaikuttavuusinvestoinnin mallia. Vaikuttavuussijoittamisen avulla yksityiset sijoittajat osallistuvat merkittävien yhteiskunnallisten ongelmien ehkäisemiseen ja ratkaisemiseen.

Toimenpiteiden suunnittelu ja toteuttaminen tapahtuvat yhteistyössä kunnan asiantuntijoiden ja ulkopuolisten organisaatioiden osaajien kanssa. SIB-mallilla rahoitetaan toimenpiteet, joilla haluttu lopputulos on saavutettavissa, ja sijoittajat kantavat toiminnan riskin. Kunta maksaa toimenpiteiden mitattavista ja todennettavista tuloksista.

KL-Kuntahankinnat Oy on kilpailuttanut toimeksiannon lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen -rahaston rakentamisesta, perustamisesta ja hallinnoinnista kesällä 2016. Kilpailutuksen voitti FIM Varainhoito Oy (FIM), joka käyttää alihankkijoina kohdesektorin asiantuntijaa Lastensuojelun Keskusliittoa (LSKL) ja vaikuttavuussijoittamisen asiantuntijaa Epiqus Oy:tä (Epiqus).

Hankinta perustuu KL-Kuntahankinnat Oy:n puitesopimukseen KLKH111 Vaikuttavuusinvestointi – Lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin parantaminen, jonka perusteella kaupunki tekee asiakaskohtaisen sopimuksen FIM Pääomarahastot Oy:n ja FIM Varainhoito Oy:n kanssa. Helsingin kaupungin hankintapäätös tehdään kaupunginkansliassa.

Tausta

Yhteiskunnasta syrjään jääminen on usein nuorella monien vastoin käymisten summa, johon ovat vaikuttaneet myös oman lapsuudenperheen tilanteet. Toimeentulon vaikeudesta ja lastensuojelun tarpeen ylisukupolvistumisesta on tutkimuksellista näyttöä (esimerkiksi THL:n kohorttitutkimukset). Helsingissä alueellinen eriytyminen on saanut aikaan keskittymiä, joissa lasten ja lapsiperheiden tukemisessa tarvitaan enemmän panostuksia.

Sitra toteutti yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa analyysin lastensuojelun asiakkuuksista Meri-Rastilan ja Kallahden alueella. Analyysissä tuotettiin palvelunkäyttötilastojen ja sosiaalityöntekijöiden arvioiden pohjalta asiakassegmentit, joissa kahdessa ryhmässä tunnistettiin ylisukupolvisen syrjäytymisen riskiä.

Kohderyhmä ja palveluihin ohjautuminen

Hankkeen pääkohderyhmäksi valittiin lapset, joilla korostui käyttäytymiseen liittyvät ongelmat, kuten koulunkäynnin ja opiskelun vaikeudet, psyykinen vointi ja mielenterveysongelmat, väkivaltainen käyttäytymi-

nen, päihteiden käyttö ja kaverisuhteet. Lisäksi palveluun otetaan lapsia, joiden perheissä on vanhemmuuteen liittyviä vaikeuksia.

Sitran tekemän analyysin mukaan osa lastensuojelun asiakkuuksista olisi ollut ehkäistävissä ja tarve interventiopalveluille olisi tunnistettavissa jo 4–6-vuotiailla. Nämä lapset koetaan palveluissa väliinputoajina ja tarve perheiden kohdennetulle tukemiselle on suuri.

Jotta väestöpohja saadaan tarpeeksi laajaksi, kohdealueeksi valittiin Mellunkylän ja Vuosaaren peruspiirit. Näiltä alueilta valitaan 40 lasta perheineen vuosittain mukaan interventiopalveluihin. Erityisinä tuen tarpeen tunnistamisen kiintopisteinä nähdään neuvolan 4-vuotistarkastus ja varhaiskasvatus.

Interventiopalveluihin mukaantulon ehdoton edellytys on se, että perhe on halukas yhteistyöhön. Koska tavoitteena on myös periytyvän huonosuaisuuden, alueellisen eriarvoistumisen sekä ylisukupolvisen syrjäytymiskierteen katkaiseminen, puututaan interventiokokonaisuudessa juurisyihin ja perheen mahdollisiin riskitekijöihin, kuten koulutukseen ja työllisyyteen. Lapsen sisarukset ovat interventionpalveluihin mukaan oton puoltavana tekijänä.

Interventiomallina ”Perheohjaamo”

Pääkohderyhmän lasten tarpeet liittyvät käyttäytymisen ongelmiin. Interventionkokonaisuudella pyritään tarttumaan ongelmien juurisyihin ja palveluiden keskiöön otetaan lapsen koko perhe. Rinnalla kulkevassa ”Perheohjaamossa” on kolme eri tasoa: yksilöllinen tuki, ryhmätoiminta sekä yhteisö- ja vertaistukiryhmä. Interventiomallin kehittäjänä on ollut Lastensuojelun keskusliitto ja palvelukokonaisuuden toteutus tulee tämän järjestön kautta.

Kohderyhmän perheet tunnistetaan yhteistyössä Helsingin kaupungin varhaiskasvatuksen, neuvolan, sosiaalitoimen sekä Lapset SIB -palveluntuottajan kanssa. Perheet saavat rinnalla kulkijan, joka tukee perhettä heidän omista tarpeistaan ja lähtökohdistaan käsin.

Uusia lapsia otetaan mukaan interventio-ohjelmaan vuosina 2019–2023 (viisi vuosikohorttia). Interventionkokonaisuus kestää yhteensä kuusi vuotta. Suurin osa perheiden interventioista toteutetaan kolmen vuoden kuluessa. Interventiojakso voi kuitenkin olla lyhempi tai pidempi riippuen lapsen ja perheen tarpeista. Interventiot siirtyvät vähitellen yksilötasosta yhteisötasolle.

Rahoitusmalli

Rahoitusinstrumenttina toimenpiteessä käytetään Lapset SIB -vaikuttavuusinvestoinnin mallia. Social Impact Bond (SIB) on tulosperusteinen rahoitussopimus ja vaikuttavuussijoittamisessa käytettävä instrumentti. SIB-mallilla rahoitetaan toimenpiteet, joilla haluttu lopputulos on saavutettavissa. Tulosperusteinen rahoitussopimuksessa sijoittajat kantavat hankkeen taloudellisen riskin ja kunta maksaa toimenpiteiden mitattavista ja todennettavista tuloksista. Ohjelman sopimusjakso on 1.4.2019–31.3.2031.

Mallin tuloksia seurataan kaupungin yhdeksän eri palvelun kautta. Nämä palvelut ovat raskaita ja kalliita korjaavia palveluita, joiden käyttöä pyritään ennaltaehkäisemään. Kaupunki seuraa hankkeessa mukana olevien lasten palveluiden käyttömääriä näissä valituissa palveluissa ja raportoi niistä vuosittain rahastolle.

Lasten tulevat palvelunkäyttökustannukset arvioidaan Sitran analyysin mukaan olevan 39 000 euroa vuodessa lasta kohti. Interventiopalveluiden kustannukset arvioidaan olevan 8 300 euroa vuodessa lasta kohti, joten onnistuessaan malli tuottaisi huomattavia säästöjä. Interventioiden odotetaan ehkäisevän kymmenen prosenttia tulevista täysimääräisistä lastensuojeluasiakkuuksista. Lisäksi palveluista arvioidaan hyötyvän ainakin yksi sisarus.

Mallissa ennaltaehkäisevien toimien positiiviset vaikutukset näkyisivät rahastossa viiden vuoden jälkeen. Rahasto lähtee 5 prosentin tuotto-odotuksesta ja sen voittoleikkuri kulkee 8 prosentissa. Tämän enempää sijoittajat eivät saa tuottoa vaan tuotto jää Helsingille. Mikäli säästöä ei saavuteta, rahasto ja sijoittajat kantavat rahoitettujen interventioiden ja rahaston hallinnon kustannukset.

Tulospalkkio maksetaan kerran vuodessa. Rahastomallin mukaan ensimmäinen maksuerä tulee maksuun vuonna 2021 ja viimeinen 2032. Tuoton laskenta perustuu sovittujen palveluiden käyttöpäivien seurantaan, joita kaupunki raportoi rahastolle vuosittain. Viiden prosentin tuotto-odotuksella Helsingin tulospalkkioiden määrä olisi Sitran palvelukustannuslaskennan mukaan koko 12 vuoden ajalta arviolta 5,9 miljoonaa euroa. Palkkion maksaminen jakaantuisi sosiaali- ja terveystoimialan ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan välillä seurannassa olevien palveluiden kustannusjakautumisen kautta.

Hankkeen ohjaus ja koordinointi

Helsinki Lapset SIB -hankkeelle perustetaan ohjausryhmä, jolla on hankkeen budjettivastuu. Ohjausryhmä päättää, mitä palveluja interventioon hankitaan ja tekee sopimukset palveluntuottajien kanssa. Ohjausryhmässä on rahaston ja kaupungin edustaja sekä näiden molempien osapuolten hyväksymä riippumaton jäsen.

26.03.2019

Hankkeella on myös koordinaatioryhmä, joka on läheisessä yhteydessä konkreettiseen työhön. Koordinaatioryhmä raportoi hankkeen tilanteesta ohjausryhmälle ja ehdottaa ohjausryhmälle, mitä palveluja lapset tarvitsisivat.

Hankkeen seuranta ja arviointi

Hankkeen seuranta tehdään vuosittain kaupungin palvelun käyttöseurannan kautta, jossa katsotaan vaikuttavatko interventiotimet raskaita palveluja ennaltaehkäisevästi. Interventiopalveluja annetaan viiden vuoden ajan, mutta lasten seuranta jatkuu koko hankkeen loppuajan, joka kokonaisuudessaan on 12 vuotta.

Lisäksi kaupunki seuraa, näkyykö tehdyillä toimilla alueellisia vaikutuksia Mellunkylän ja Vuosaaren alueella. Seuranta-ajan loppuun kertyneistä aineistosta tehdään analyysi ja tuloksista raportoidaan, mahdollisia tutkimuskumppaneita haetaan kaupungille. Lisäksi varaudutaan tekemään yhteistyötä THL:n kanssa, jos se käynnistää aiheesta tutkimuksen. Hankkeen ohjausryhmä vastaa ohjelman seurannasta ja arvioinnista.

Esittelijän perustelut

Projektipäällikkö Katja Rajaniemi ja opiskelijahuollon päällikkö Crister Nyberg ovat kutsuttuina asiantuntijoina läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyssä.

Helsinki Lapset SIB -vaikuttavuusinvestoinnin hankinta on kaupungin hallituksen kaupunkistrategian mukaisen Mukana -ohjelman yksi toimenpiteistä. Mukana-ohjelma on kaupungin yhteinen syrjäytymisen ehkäisemisen kärkihanke.

Vastaavaa hankintaa ei ole aiemmin tehty kaupungilla.

Hankinta on tarkoitus tehdä 30.4.2019 mennessä.

Selvitys tuodaan samansisältöisenä tiedoksi sekä kasvatus- ja koulutuslautakunnalle että sosiaali- ja terveyslautakunnalle.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Katja Rajamäki, projektipäällikkö, puhelin: 310 23625
katja.rajaniemi(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano